

Hakim

'The mainstream media tend to over-report incidents of property destruction, and to ignore or under-report the more grassroots, day-to-day, anarchist-inspired organizing around toxic dumping, environmental quality, feeding the hungry, advocating for low-cost housing, etc. As a consequence, some of the most important, truly social-revolutionary, work that is occurring in the country is virtually unknown to any but those who are most directly involved in it.'

Martha A. Ackelsberg: *Free Women of Spain*

'Hé Patsy!'

Iemand gaf Pat een dreun op haar schouder. Verschrikt keek ze op naar de man die achter haar stond.

We zaten bij het raam in een cafeetje bij haar in de buurt. Ik had de man net zien binnenkomen, maar ik kende hem niet. Pat schoof haar stoel achteruit. Ik zag hoe ze schakelde. Haar stem, die even tevoren nog zacht en intiem was geweest, terwijl haar hand op de mijne rustte

op het afgebladderde tafeltje, veranderde op slag. Opeens zat er branie in, en kracht en onoverwinnelijkheid.

‘Hakim, kerel,’ zei ze en sprong op om hem te omhelzen. ‘Dat is honderd jaar geleden!’

‘Ha, die Patsy.’ Hij pakte een stoel van bij het lege tafeltje naast het onze, zette die met de rugleuning naar de tafel en ging er schrijlings op zitten.

‘Hakim,’ zei hij en stak zijn hand naar me uit.

‘Daan,’ zei ik.

Zijn handdruk was ferm maar zijn blik dwaalde af.

‘Doe mij maar koffie,’ zei hij tegen Pat.

Tot mijn verbazing liep ze naar de bar om die te halen.

‘Ik ben nog niet helemaal wakker,’ zei hij tegen niemand in het bijzonder. Met zijn ogen volgde hij een voorbijfietsend meisje. Het was drie uur ’s middags. Het was warm buiten.

‘Wat doe jij hier?’ vroeg Pat terwijl ze de koffie voor hem neerzette.

‘Er was een optreden van Speedlock gisteren in de BoerENZAAL. Ik heb bij Andy gecrasht.’

‘Was het goed?’ vroeg Pat.

‘De crowd was geweldig,’ zei Hakim, zonder enig spoor van enthousiasme. ‘Maar ik ben geradbraakt, man. Ik word te oud voor die shit.’

Pat lachte. ‘De scene heeft ook dinosaurussen nodig, jongen. Iemand moet het doen. Anders blijven die jonkies denken dat het leven ophoudt na je dertigste.’

Hakim grijnsde. ‘Dat denken ze toch wel.’

Ik kon hem niet plaatsen. Was Pat echt blij hem te zien of speelde ze het maar? Zijn halflange haar viel in slierten voor zijn ogen. Hij kon het hebben, dat wel. Er zat al behoorlijk wat grijs tussen de zwarte lokken.

Even was het stil. Hakim pulkte aan de verpakking van zijn chocolaatje en keek toen abrupt op. ‘Hé, hoe is het nog met Conny? Zie je die nog wel eens?’

Kende dan iedereen Conny?

‘Die zit in Spanje,’ zei Pat. Niet overenthousiast.

‘Wat doet ze daar?’ vroeg Hakim met opgetrokken neus.

‘Zichzelf zoeken vermoed ik,’ zei Pat onwillig.

‘Ha, die meest futiele zoektocht van de mens. Mensen die denken zichzelf te kunnen vinden – waar halen ze het? Je lichaam blijft toch geen dag hetzelfde, en je geest nog korter. Alles waar je tegenaan stoot laat sporen na, maakt blutsen en schrammen. Dingen blijven aan je kleven, jij blijft aan de dingen kleven. Tegen de tijd dat je weet hoe je in elkaar zit, ben je alweer anders. Je holt altijd achter jezelf aan. Wat hoop je dan te vinden als je jezelf zoekt? Je bestemming? Die strekt zich altijd voor je voeten uit, waar je ook heen gaat. Je bestemming is altijd waar je bent. En waarom zou je jezelf ergens anders gaan zoeken? Zodra je daar bent, ben je al niet meer wie je was. Als je je kale zelf wil zien, zonder builen of blutsen, dan beweeg je best zo min mogelijk. Dan kan je misschien een blik werpen op je zogenaamde kern: de ultieme leegte waar de wereld zich in uitstort.’

Eindelijk zweeg hij even om adem te halen.

‘Misschien was ze niet op zoek naar zichzelf dan,’ zei Pat snel. ‘Misschien was ze op zoek naar wie ze zou kunnen zijn.’

‘Ah, dat is interessanter. En wie is ze dan nu?’

‘Geen idee, ik vind eigenlijk niet dat ze heel erg veranderd is. Ze is nog starder dan vroeger nu er niemand meer tegen haar grenzen aan loopt af en toe.’

Hoe wist ze dat?

‘Dan is ze wél veranderd dus,’ zei Hakim triomfantelijk.

‘Nou ja,’ zei Pat. Ze was het gesprek duidelijk al zat.

‘Vind je dan dat mensen zich beter helemaal niet in zichzelf verdiepen?’ vroeg ik.

Hakim keek me aan alsof hij me voor het eerst zag. Zijn pupillen waren zo groot dat zijn ogen bijna zwart leken.

‘Natuurlijk wel!’ riep hij enthousiast. ‘Alleen niet om daar iets als “zichzelf” te vinden, maar omdat het universum zich daar schuilhoudt.’ Hij sprong op. ‘Kom,’ zei hij, ‘ik moet effe een stickie roken.’

Terwijl Pat afrekende, stond ik al buiten met hem. Hij haalde een blikken doosje uit de binnenzak van zijn leren jack, dat veel te warm was voor de tijd van het jaar, en haalde er een voorgerolde joint uit ter grootte van een gewone sigaret.

Hij was duidelijk niet van plan om te delen. In zichzelf verzonken nam hij de eerste haal.

‘Hakim, ik wilde eigenlijk net naar huis gaan,’ zei Pat. Ze klonk ongeduldig.

‘Is goed, dan gaan we daarheen.’

Ik zag hoe Pat gelaten haar schouders lichtjes ophaalde.

In de steeg zat Idalina zoals gebruikelijk op haar bankje. Haar handen rustten op haar stok, haar kin ook bijna.

‘Hoi Ida,’ groette Pat.

Idalina snoof. ‘Ah, zoete vergetelheid,’ zei ze. Het klonk net iets te hard in de verlaten steeg. Grijsde ze? Of was het afkeurend bedoeld?

Hakim scheen haar niet te horen. Hij was in zijn eigen universum. In zijn eigen ultieme leegte.

‘Wow, een tuin! Kunnen we daar gaan zitten,’ zei hij toen we binnen stonden. Het was een mededeling, geen vraag.

‘Dat kan,’ zei Pat met een zucht.

Ze trok de achterdeur open en haalde drie oude ijzeren vouwstoelen tussen de klimplanten uit.

‘Jammer dat ze niet meer in de buurt woont, Conny,’ zei Hakim. ‘Ik vond haar wel chill.’

‘Iemand iets drinken?’ vroeg Pat.

Ik schudde mijn hoofd. Ik wist niet hoe lang ik de egotrip van Hakim nog aankon.

‘Heb je sap?’ zei hij onverstoort.

De zitting van de tuinstoeltjes was te hard. We hadden hier nog nooit gezeten. Waarom ging ik hierin mee? Ik stond op en liep de keuken in.

Zo zacht mogelijk zei ik tegen Pat: 'Zal ik zeggen dat we nog boodschappen moeten doen?'

Pat lachte hardop. 'Het wordt net interessant,' zei ze zacht.

Opeens stond Hakim in de deuropening. Ik voelde me betrappt.

'Hoe doet ze dat eigenlijk met wiet daar in Spanje? Kweekt ze die zelf?' vroeg hij nadenkend.

'Geen idee, man,' zei Pat, 'ik weet ook niet of wiet nog wel bij haar nieuwe zelf past.'

Hakimschoot in de lach, onbedaarlijken buiten proportie. Hij graaide zijn glas sap mee en ging schuddebuikend weer op het verroeste stoeltje in de dichtgegroeide tuin zitten.

Zijn joint was bijna op. Hij had nog geen enkele keer gevraagd of we ook een trekje wilden. Niet dat ik wilde. Ik was vergeten hoe zelfgenoegzaam en egocentrisch sommige mensen ervan werden. Zelf raakte ik er alleen maar van in de war.

'Hoe gaat het eigenlijk met Brandy?' vroeg Pat toen ze weer zat.

Ze had zichzelf uit een aangebroken fles rode wijn ingeschonken. In een limonadeglas. Het zag eruit als druivensap. Zo dronk ze er ook van.

'Brandy?' zei Hakim. Zijn gezicht betrok. 'Nou, niet zo goed eigenlijk,' zei hij. Hij zuchtte dramatisch en keek naar het dunne kartonnen filtertje tussen zijn vergeelde vingers.

Ik voelde Pat verstarren.

'Toch niet de laatste keer dat ik haar zag.'

'Zijn jullie niet meer samen?' vroeg Pat voorzichtig. Het leek of ze eigenlijk niet wilde horen wat er kwam.

‘Nee, man! Al lang niet meer. Ze gebruikte echt te veel. Zelfs voor mij. Ze was elke dag anders. Kwamen we bij vrienden, bleek achteraf dat ze alles had meegenomen wat ze in haar zakken kon stoppen.’

‘Brandy?’ Pat klonk geschokt.

‘Ja, Brandy. En als je er wat van zei, werd ze agressief. Je hebt geen idee wat dat doet met een mens.’ Het was niet duidelijk met wie hij het meest te doen had. ‘Op een keer is ze in een trip blijven hangen. Ik had het toen al uitgemaakt, hoor. Gelukkig. Je zou haar niet meer herkennen.’

‘Waar is ze nu dan?’

‘Instelling.’ Hakim verzonk in gedachten.

Hij diepte opnieuw het doosje uit zijn binnenzak op en stak de volgende joint aan.

‘Onherkenbaar.’

Vond Pat het nog steeds interessant? Ze keken allebei bedrukt. Ik voelde mijn eigen gezicht ook verstrakken. Ik geloofde niet zo in ‘blijven hangen in een trip’. Het was waarschijnlijk een psychose geweest die was opgewekt door de dope, maar dat zei ik niet.

‘Hé, ik moet gaan,’ zei Hakim opeens, terwijl hij opstond. Hij schoof het roestige stoeltje achteruit en richtte zich toen tot mij. ‘Leuk je te ontmoeten. En cool dat Pat weer een nieuwe vlam heeft.’ Hij grijnsde gemaakt.

‘Ik moet ervandoor,’ zei hij verontschuldigd tegen Pat. ‘We zien elkaar nog.’

Pat liep met hem mee naar de voordeur. Ik hoorde ze bij de deur nog wat praten en even weerklonk de klaterende lach van Pat. Hadden ze het over mij?

Ik staarde naar het keukenraam. Het was de eerste keer dat ik het huis van deze kant zag.

De voordeur sloeg dicht en even later stak Pat haar hoofd naar buiten om te vragen of ik nog steeds niets wilde drinken.

‘Sap,’ zei ik.

‘Waar ken je hem van?’ vroeg ik zo neutraal mogelijk toen ze weer bij me zat.

‘Van een groep anarchisten waar ik lang mee optrok. Ik leerde ze via Jasper kennen, maar die ging uiteindelijk een heel andere kant op. Toen ik met Conny was, was het echt mijn vriendengroep.’

‘En wat deden jullie dan zoal? Molotovcocktails knutselen?’ Ik grijnsde, maar Pat lachte niet.

‘Hoezo?’

‘Nou, wat doen anarchisten zoal?’ Dit gesprek liep anders dan ik had verwacht. Kon ze haar verleden echt niet relativieren?

‘Kraken, actievoeren, volkskeukens organiseren.’

‘En veel vergaderen zeker.’ Ik hoorde zelf dat het klonk als een sneer, maar ik kon het niet laten.

‘Doe niet zo bekrompen,’ zei ze. ‘Je weet best dat anarchisme meer is dan dat. Idalina en haar man waren anarchisten.’

Ik schrok van haar uitval en ging bijna automatisch in de tegenaanval.

‘In de Spaanse burgeroorlog hebben die toch ook een ravage aangericht. Kerken in brand gestoken, priesters opgehangen en neergeschoten.’

‘Je haalt dingen door elkaar,’ zei ze gepikeerd. ‘Dat waren uitwassen. In een oorlog gebeuren zulke dingen, en het was een reactie op de wreedheden van de falangisten. Vóór de burgeroorlog richtte de anarchistische vakbond collectieven op. De CNT had een brede basis onder het volk. Fabrieken en landbouwgronden werden gecollectiviseerd. Hele dorpen functioneerden zonder autoriteit. Ze hadden zelfs anarchistische scholen omdat ze wisten dat je de samenleving alleen kon veranderen als je kinderen van jongs af aan leert hoe om te gaan met vrijheid.’

‘Maar wat deden jullie dan? Hier in dit land?’ vroeg ik voorzichtig.

Dit gesprek was buiten mijn wil om een emotioneel beladen discussie geworden.

‘Je hebt werkelijk geen idee, hè? Deden jullie vroeger dan echt niks anders dan zuipen en apolitieke teksten in de microfoon schreeuwen in die alternatieve scene van je? Hadden jullie helemaal nooit van anarchisme gehoord?’

‘Nou ja,’ verdedigde ik me. ‘Het is allemaal zo lang geleden. Ik weet alleen nog wat ik toen op het nieuws zag: krakersoorlogen en demonstraties en bivakmutsen. En trouwens, jouw vriendjes wisten ook wel wat van zuipen. Wie is Brandy?’

Pat aarzelde tussen woede om mijn aanval of verdriet om haar vriendin van vroeger.

‘Brandy was stoer. Ze was echt politiek geëngageerd, altijd bezig. We richtten samen een vrouwengroep op binnen de anarchistische scene.’

‘Waarom?’

‘Omdat daar net zo goed seksisme was. En omdat we merkten dat we met alleen maar vrouwen meer werk konden verzetten, efficiënter konden organiseren.’

‘Wat organiseren?’ Ik kon me er werkelijk geen voorstelling van maken.

‘Volkskeukens, lezingen, infoavonden, een voedselcollectief, hulp aan mensen zonder papieren.’

‘En wat was daar dan anarchistisch aan?’

‘De manier waarop we werkten. Zonder leiders, door beslissingen met consensus te nemen...’

Veel vergaderen dus, dacht ik. ‘Waarom moest hij opeens weg?’ vroeg ik om het gesprek een andere wending te geven.

‘Hakim? Hij had al lang thuis moeten zijn. Zijn vrouw zit alleen thuis met de kinderen.’

‘Je meent het,’ zei ik. ‘Had hij zich een beetje te veel laten meeslepen door zijn nostalgie?’

Pat lachte. ‘Ik ook, geloof ik. Toch was het niet zo’n

vrolijke boel allemaal. Er was altijd iets om tegen te vechten. Altijd iets dat onze aandacht opeiste, zodat we nooit echt toekwamen aan onze eigen problemen. En je kon nauwelijks genieten van de luxe die je had. Ik bedoel geen rijkdommen, maar gewoon: een dak boven je hoofd, elke dag te eten, de vrijheid om zomaar hardop te zeggen wat je denkt. Daar voelden we ons alleen maar schuldig over. Er waren altijd andere mensen voor wie we het moesten opnemen.' Ze zweeg even. 'Eigenlijk verbaast het me niet van Brandy. Er zat een vulkaan in haar die we allemaal negeerden. We waren zo bezig met de strijd van anderen dat we elkaar uit het oog verloren. Wie ziek werd, viel af. Je verdween gewoon. En Brandy – dat was haar bijnaam – zoop veel meer dan goed voor haar was. Ik weet niet eens wat ze zo nodig wilde vergeten. Zo slecht kenden we elkaar.'

'Jullie waren ook een stuk jonger. Je wist nog niet wanneer iemand gewoon raar was, of helemaal de pedalen kwijt. Je wist niet hoe het eruitzag als iemand de grens overschreed.'

Pat negeerde me. Ze staaarde in haar glas. Gooide het opeens met een bruusk gebaar leeg in de klimplanten.

'Ze heette eigenlijk Brenda, maar dat vond ze een vreselijke naam. Brandy paste helaas veel beter bij haar. Waarom grepen we niet in? Ik denk dat we vonden dat iedereen zijn eigen leven moest kunnen leven of z'n eigen verdoemenis mocht kiezen. En die rotzak van een Hakim, die heeft haar ook laten stikken dus.'

'Waarom deed je dan net zo aardig tegen hem?' vroeg ik verward.

'Ach, die jongen, daar is ook een draadje aan los,' zei ze vergoelijkend. 'Hij kon waarschijnlijk niet anders...'

Alsof dat een excuus was, en alsof je na je veertigste nog een jongen was.

'Ik moet er ook vandoor,' zei ik en dronk in een teug mijn glas leeg. Mijn maag protesteerde meteen.

Ik voelde me leeg. Deze Pat kende ik niet, die 'Hé man,' zei en met anarchisten optrok en verburgerlijkte anarchisten vergoelijkte, ook als het egoïstische klootzakken waren. Ik wilde weg, bij mezelf zijn, bij mijn boeken.

'Ik heb Els beloofd haar te helpen met haar belasting-aangifte.'

'O,' zei Pat, maar ze liet me gaan zonder protest.